

13. Корнева О. А. Методи обґрунтування реконструкції історичних комплексів (на прикладі Закарпатської області): дис. ... канд. техн. наук: 05.23.20 / Олена Валеріївна Корнева. – К., 2015. – 174 с.
14. Туристична карта-схема Івано-Франківської області [Електронний ресурс] // www.krassotkin.ru [сайт]. – Режим доступу: <http://www.krassotkin.ru/sites/itlibitum.org/МАР/ЕARTH/COUNTRY/UKRAINE/IVANO-FRANKIVS'KA%20OBLAST/>

Аннотация.

В статье изложена методика оценки влияния градостроительных и культурологических факторов на туристическое использование замковых комплексов, основанная на методе факторного анализа – оптимального для изучения взаимосвязей между значениями некоторых переменных показателей определенных факторов.

Ключевые слова: методика, градостроительные и культурологические факторы, туристическое использование, замковые комплексы.

Abstract.

In the article outlined of system the methods of estimating the impact of factors of urban planning and culturology on the use for tourism of castle complexes, based on the method of the factorial analysis – optimal for studying the relationship between the values of some variables indexes and certain factors.

Keywords: system the methods, factors of urban planning and culturology, the use for tourism, castle complexes.

УДК 712.2

Л.І. Рубан

*кандидат архітектури, доцент,
докторант кафедри ландшафтної архітектури КНУБА*

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТНОЇ ПРАКТИКИ ЛОНДОНУ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)

Анотація: стаття присвячена висвітленню проблем сучасної архітектурно-ландшафтної організації прибережних територій стосовно їх гідротехнічного захисту від високої води та подальшого ландшафтного планування узбережжя. Вирішення проблем великого мегаполісу показано на прикладі досвіду планування прибережних територій р. Темзи у Лондоні, Великобританія.

Ключові слова: прибережні території, гідротехнічний захист, архітектурно-ландшафтна організація територій.

Стан проблеми. Сучасні проблеми зміни клімату на планеті призводять до виникненню стихійних лих як-то тайфунів та тропічних циклонів, підняття рівня світового океану та, відповідно, підвищення ризиків затоплення населених територій узбережжя. Дуже часто, існуючі підходи до архітектурно-ландшафтної організації прибережних територій не відповідають сучасним вимогам щодо їх керування в зонах можливого затоплення. Отже, питання сучасного гідротехнічного захисту від високої води постають гостро перед багатьма містами світу й потребують належної уваги спеціалістів.

Актуальність дослідження пов'язана, перед усім, з тенденцією стійкого розвитку урбанізованих територій; забезпеченням надійного захисту територій від високої води та інших можливих стихійних лих, що пов'язують з погіршенням стану довкілля та ризиків, викликаних зміною клімату; підсиленням, а в деяких випадках й відновленням майже втраченого зв'язку з водними природними складовими ландшафту; поверненням деградованих або занедбаних територій до активного містобудівного використання; покращенням життя в сучасному мегаполісі тощо. Ці та інші актуальні питання, що постають в світі міжнародного досвіду й перед містами України, потрібно вирішувати швидко та ефективно, розробляючи конкретні практичні підходи, методи та рекомендації щодо їх реалізації.

Формування цілей статті. Головною ціллю статті є відповідь на одне питання: як реалізація проектів інженерно - гідротехнічного захисту міста від повеней може вплинути на подальший розвиток планування міської прибережної зони. Під час проведення дослідження потрібно виявити сучасні підходи до архітектурно-ландшафтної організації прибережних територій великого мегаполісу, що пропонується зробити на прикладі аналізу проектного досвіду м. Лондон у Великобританії.

Виклад основного матеріалу дослідження. В проектній практиці багатьох міст світу питання щодо майбутнього прибережних територій є дужі важливими. Головними принципами їх сучасного планування мають стати басейновий підхід, комплексність прийняття рішень, найсучасніший гідротехнічний захист, на основі якого розробляються всі подальші заходи стосовно удосконалення архітектурно-ландшафтної організації міських прибережних зон - функціонально-планувальні, ландшафтно-композиційні, історико-культурні, інформаційно-цифрові [1, с.63], [2, с.154], [3, с.56].

Розгляд прибережних територій як єдиного, доволі великого масиву міських територій, призводить до необхідності розробки комплексної стратегії

їх подальшого розвитку, що спрямована на вирішення сучасних проблем розселення, розробки та дотримання критеріїв їх екологічного та сталого розвитку, захисту та відновленню природних ресурсів та поліпшенню якості життя населення при належному захисті заселених територій від можливих стихійних лих тощо. *Методика «ековідповідального» проектування* має базуватися на системному підході до вирішення питання сталого розвитку даних територій в загальній системі «місто – природна складова». Архітектурно-ландшафтна організація прибережних зон на основі методичних підходів програми заходів, викладених вище, має розглядатися як відкрита система для можливості подальшого удосконалення, відкритості та мобільного корегування проектних рішень у відповідності до викликів часу [3, стор. 58]. Поетапне планування та послідовна реалізація різних заходів, передбачених програмою дій та розробленими на її основі проектними пропозиціями, може стати саме тим механізмом, який потребує сучасна ситуація. У складі комплексної програми важливу роль відіграє блок інженерно-технічних заходів щодо захисту та благоустрою прибережних територій.

Окремі питання методики архітектурно-ландшафтної організації прибережних територій та цього дослідження були представлені у доповідях на конференціях: Міжнародній науковій конференції «Методичні проблеми пам'яткоохоронних досліджень», Національний заповідник «Софія Київська», Київ, Україна, 25-26.04 2013 р.; XIV Міжнародній конференції «Нові ідеї для нового століття», Тихоокеанський державний університет, м. Хабаровськ, Росія, 25-27.02.2014 р.; 20-тій ювілейній конференції «Сучасний стан історичних парків (визначення значення садових робіт та їх збереження)», Краківська Політехніка, Краків, Польща, 14-16.11. 2013; 75-тій науково-практичній конференції КНУБА, квітень 2014 р., Київ, Україна; Міжнародній багатопрофільній конференції щодо соціальних наук і мистецтва SGEM-2014, Албена, Болгарія, 2-7.07.2014; Міжнародній конференції щодо містобудування та містобудівного проектування CDUP'16, Стамбул, Туреччина, 7-8.04.2016 р.

Аналіз міжнародного досвіду захисту територій великих мегаполісів від повеней та інших стихійних лих, що пов'язані із змінами клімату та безпосередньо стосуються водного середовища, подає нові підходи до інженерно-технологічних рішень. Це проект бар'єру на Темзі (Thames Barrier), Лондон, Англія, 1983 р., проект MOSE 1989 р., Венеція, Італія, реалізація якого 2003–2017*рр. триває, проектні пропозиції по захисту нижнього Манхетену, Нью-Йорк, Америка, авторства датської студії BIG сумісно з голландською фірмою One Architecture, 2015 р., інші реалізовані проекти у Китаї, Сінгапурі, Канаді тощо.

Прибережні території Темзи у Лондоні, Великобританія. В цій роботі до аналізу та подальшого вивчення обрано прибережні території головної річки британського острова – Темзи, на східній межі Великого Лондону, в індустріальних доках Докленду. Важко уявити собі Лондон без долини річки Темзи, його головної природної окраси та ділової артерії [4, с.179], [5, с.386]. Але ж ріка, що має доволі складний природний гідрологічний режим існування, тривалий час несла велику загрозу мешканцям, регулярно виходячи із своїх берегів та затоплюючи значні площі міських земель. Одною з останніх найбільш руйнівних повеней в історії Лондону були події, що сталися наприкінці січня 1953 року: висока вода забрала життя 307 мешканців, зруйнувавши міську забудову прибережних районів [6]. З цього моменту було прийнято рішення щодо розробки проекту надійного, сучасного гідротехнічного захисту територій Лондону. Проект отримав назву «бар'єр на Темзі» (Thames Barrier) й був успішно введений в експлуатацію у 1983 року.

Гідротехнічний захист. Бар'єр на Темзі - це захисна дамба поперек річки Темзи, що запобігає затопленню більшості східних поселень Великого Лондона приливами і штормовими хвилями з Північного моря [7]. Він являється частиною системи захисту міста від паводків та розташований вниз за течією від центрального Лондону, на східній стороні міста в Вуліджі [6].

З технічного погляду бар'єр представляє складну інженерну споруду, яка складається із 9 бетонних опор та 10 розвідних сталевих воріт, що перекривають річку шириною в 520 метрів (Рис.1) У стані спокою ворота знаходяться на дні річки, не перешкоджаючи судноплавству. У робочому положенні ворота повертаються на 90°, утворюючи суцільну стіну. Конструкція здатна перекрити рух води вгору по руслу від наганяння хвилі висотою 7 м з боку моря. Час закриття воріт окремо становить 10-15 хвилин, всього бар'єру - 1,5 години. Ворота є порожніми всередині і зроблені зі сталі завтовшки в 1,6 дюйма: 4 великих воріт (вагою 3,7 тисячі тонн кожні, висотою 20 метрів і завширшки у просвіті 61,5 метр) і 2 малих воріт (шириною 31 метр) [7]. Вони заповнюються водою при зануренні і спустошуються, піднімаючись з річки. Опори над водою мають форму судна і призначені для зниження аеродинамічного вітрового збурення при проходженні судів. Глибина Темзи у Бар'єру становить в середньому близько 7 м під час відливу і 15 м під час припливу. З 1983 по жовтень 2011 року бар'єр під час припливів був задіяний 119 раз. Найчастіше бар'єр закривається в сезон повеней - з вересня по квітень. Від самого початку строк служби споруди був розрахований до 2030 року, за новими розрахунками – до 2060 року [6].

Рис 1. Бар'єр на Темзі (Thames Barrier), 1983 р. (Фото Рубан Л.І.)

Бар'єр на Темзі не тільки вирішив питання захисту прибережної зони та загалом східної території міста від високої води, в той же час він став функціональним та композиційним «магнітом» або «фокусом тяжіння» для планування прилеглої місцевості обох берегів. Реалізація проекту захисту стала поштовхом для перегляду існуючого планування узбережжя «ділової ріки» [5, с.386], [8, с.33], подальшого розвитку архітектурно-ландшафтної організації прибережних територій з метою її удосконалення, реновації промислових зон, додавання нових функціональних та транспортних зв'язків, створення сприятливого міського середовища тощо.

Архітектурно-ландшафтна організація південного берегу Темзи в районі бар'єру склалася на основі поєднання комплексу нових будівель безпосередньо гідрозахисної конструкції, інформаційно-навчального центру, зони відпочинку узбережжя з оновленими зеленими територіями, що склалися історично (Рис.2). До них відносяться паркові зони, які розташовано вглибині міської забудови на відстані до 3 км від води: Charlton Park, Maryon Wilson Park, Gilberts Pit та Maryon Park. Поєднання прибережних територій бар'єру та історичних парків здійснюється за допомогою озелененого пішохідного зв'язку, що був створений в існуючій забудові перпендикулярно до русла річки. Він став новою ланкою подальшого розвитку системи пішохідних зв'язків столиці – Green Chain Walk, приєднавшись до наскрізного проходу вздовж південного берегу Темзи. Почав працювати маршрут водного транспорту по р. Темзі з екскурсійним обслуговуванням - від історичного району Грінвіч до системи сучасного бар'єру.

Рис 2. Комплекс споруд та благоустрій прибережної зони південного берегу бар'єру на Темзі, 1983 р. (Фото Рубан Л.І.)

Практика створення пішохідних зв'язків, перпендикулярних руслу річки – традиційна. В 20 столітті вона набула широкої, повсюдної реалізації у вигляді прокладання саме озелених проходів-алей. Досвід Лондону подає приклади й історичних проходів до берегів Темзи у щільній міській забудові без спеціального озеленення - променаду від Theobald's Road до набережної скрізь внутрішні подвір'я чотирьох юридичних корпорацій підготовки адвокатів Gray's Inn, Staple Inn, Lincoln's Inn & Inner Temple [5, с.426].

Ландшафтне планування північного берегу: парк бар'єрів (Thames Barrier Park). Однією із дуже цікавих площадок прибережної зони став геометрично спланований парк бар'єрів (Thames Barrier Park) на протилежному, північному березі Темзи. Ландшафтний архітектор Пател Тейлор (Patel Taylor) разом з групою Сігнерс (Group Signers) та інженерами Аруп (Arup) виграли конкурс на реновацію прибережних територій Сільверстауну, коли запропонували «проект не просто утилітарного зеленого масиву, але справжнього пейзажного парку з фонтанами, садами, галями і квітковими луками» [9]. Парк створено на територіях колишнього хімічного підприємства Сільверстаун ПР Кемікалз та фабрики Термак поміж руслом Темзи та басейнами Королівських Доків Альберта та Вікторії [10, с.158]. На час створення у 1995-2000 роках парк бар'єру став першим прирічковий парком у Лондоні, що був реалізований за останні 50 років та ще й на територіях, найбільш забруднених у місті. Район Сільверстаун з 1852 року традиційно вважався місцем зосередження нафтобаз, виробництва гуми, хімічних заводів [9]. Підприємства перенесли на нові площадки, територію обеззаразили, на що пішло 20 років. Малося на увазі, що за проектом відновлення та нового використання прибережної території буде створено привабливий громадський простір в оточенні нової житлової та комерційної забудови [11].

Розташувались на перпендикулярній вісі до річкової долини парк зорієнтований на гідротехнічну споруду бар'єру. Композиційно це вирішено прямими доріжками, висадженими зеленими алеями та іншими елементами планування. Як і для протилежного берегу тут характерними є перпендикулярні до ріки осі пішохідних зв'язків. Майже квадратну площу парку перетинає так званий «зелений док» – від головного входу до русла Темзи. Хвилі геометрично стриженних кущів «легко линуць» у бік бар'єру, створюючи ритмічну, композиційну спрямованість внутрішнього простору парку до цієї головної інженерної споруди місцевості. Таким чином «зелений док» спрямовує рух відвідувачів в бік ріки. Два рівні парку дозволяють або споглядати за Темзою з верхнього ярусу, або спуститися донизу та пройтись «хвилями» з тису та квіткових композицій в бік річки. Обидва яруси пов'язані з павільйоном Пам'яті, що розташовано безпосередньо у річки. Він споруджений в пам'ять

місцевих жителів, що загинули в роки Другої світової війни. Тут відкриті газонні площадки дозволяють вільно сприймати простір Темзи, насолоджуватися необмеженими видами спокійної текучої водної поверхні. Динамічні форми води використанні при створенні кам'яного внутрішнього дворику з 32 відкритими фонтанами, що приваблюють дітей та дорослих у спекотну погоду: в стрімких струменях води можна плескатися і пустувати.

Рис.3. Парк бар'єру (Thames Barrier Park), 1995-2000. (Фото Рубан Л.І.)

Парк бар'єру, який займає площу у 22 акрів (9га) [12], відвідують люди різних за віком груп: від дітей до пенсіонерів; одинаки та родини; пішоходи, велосипедисти, бігуни та інші. Парк також є доступним для людей з обмеженими можливостями.

З часу свого відкриття у 2000 році парк отримав численні нагороди за планувальну ідею, ландшафтний дизайн та реалізацію: від Королівського інституту британських архітекторів (RIBA), Американського інституту архітектури (AIA), і Civic Trust Award Сполученого Королівства [12].

Висновки

Питання гідротехнічного та інженерного захисту урбанізованих територій виходять на перший план в зав'язку із змінами клімату та підвищенням ризиків стихійних лих. Вони постають перед багатьма країнами світу та потребують пильної уваги спеціалістів, розробки та впровадження найсучасніших рішень.

До архітектурно-ландшафтної організації міських прибережних територій потрібно підходити комплексно, у відповідності до програми «ековідповідального» проектування, що має базуватися на сучасному гідротехнічному захисті територій від високої води та включати функціонально-планувальні, ландшафтно-композиційні, історико-культурні, інформаційно-цифрові заходи. Такий підхід має стати світовою практикою у 21 столітті, прийнятою й в Україні.

Аналіз проектування прибережених зон Темзи у Лондоні показав, що гідротехнічний проект захисту від нагання хвилі став основою для подальшого розвитку планувальної структури обох берегів; реновації промислових територій узбережжя; створення зелених і пішохідних зв'язків, перпендикулярних руслу; поштовхом до формування нового міського середовища даного району мегаполісу.

В роботі використані зібрані матеріали проектів, друкованих видань та електронних ресурсів, натурних обстежень та досліджень, проведених автором. Висновки базуються на думках, напрацюваннях та доробку автору публікації.

Література

1. Рубан Л.І. Архітектурно-ландшафтна організація прирічкових територій: навч. посібник / Л.І. Рубан / за редакцією проф. Панченко Т.Ф. – К.: КНУБА, 2013. – 92 с.
2. Рубан Л.І. Сучасні містобудівні проблеми відродження деградованих прирічкових територій / Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-теоретичний збірник. – Випуск 9. - К.: КНУБА, 2001. – С. 154-160.
3. Ruban L. Urban Waterfront Recreation Territories: The Character of Modern Architectural & Landscape Organization / CPUD'16 / International City Planning and Urban Design conference Proceedings Book, April 8-9, 2016, Istanbul, organized by DAKAM (Eastern Mediterranean Academic Research Center) / Istanbul, DAKAM Publishing, 2016. - P. 56-68.
4. Воронихина Л.Н. Лондон / Ленинград: Издательство Искусство, 1969. – 247 с.
5. Jones E. Woodward Ch., A Guide to the Architecture of London. Third edition / London, Seven Dials, 2000. - 445 p.
6. Барьер Темзы. [Електронний ресурс]. Защита Лондона от наводнений// - Режим доступу: <http://lifeglobe.net/entry/6040>. – Назва з екрана.
7. Thames Barrier, London, UK [Електронний ресурс]- Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Thames_Barrier. – Назва з екрана.
8. Рубан Л.І. Принципи містобудівного використання територій в умовах деградації річки. Дисертація ...кандидата арх-ри спеціальність 18.00.04 «Містобудування та ландшафтна архітектура», КНУБА - К., 2000 р. – 240с.;
9. Парк бар'єру Темзи. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.votpusk.ru/country/dostoprим_info.asp?ID=13928. – Назва з екрана.
10. Cookson B., London's Waterside Walks // Edinburg & London, Mainstream Publishing, 2004. - 238 p.
11. Grainger C. Chemical factory that eventually became the Thames Barrier park. [Електронний ресурс]. 2013.11.08 - Режим доступу: <http://www.colin->

grainger.co.uk/chemical-factory-that-eventually-became-the-thames-barrier-park/.

– Назва з екрана.

12.Barker D. London's Thames Barrier Park. [Електронний ресурс].
2002.05.29. - Режим доступу:
http://www.architectureweek.com/2002/0529/design_1-1.html. - Назва з екрана.

Annotation

Article is devoted to problems of modern architectural and landscape organization of waterfront areas: in questions of hydro-technical protection from high water during floods and further improvement of riverside landscape. The solution of megalopolis problems is shown in example of the planning experience of Thames waterfront territories in London, UK.

Key words: waterfront territories, hydro-technical protection, architectural & landscape organisation of territories.

Аннотация

Статья посвящена раскрытию проблем современной архитектурно-ландшафтной организации прибрежных территорий: в вопросах их гидротехнической защиты от высокой воды во время паводков и дальнейшего ландшафтного благоустройства берегов. Решение проблем крупного мегаполиса показано на примере опыта планирования прибрежных территорий р. Темзы в Лондоне, Великобритания.

Ключевые слова: прибрежные территории, гидротехническая защита, архитектурно-ландшафтная организация территорий.

УДК 625.88(438.32)

Соснова Н. С.

*к.арх., доц. кафедри містобудування
НУ «Львівська політехніка»*

Киргизбаєва І.Ю.

*Асистент кафедри містобудування
НУ «Львівська політехніка»*

ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІШОХІДНИХ ПРОСТОРІВ ЗНАЧНІШОГО МІСТА (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЛЬВІВ)

Анотація. Проблема якості пішохідних просторів Львова, як і решти міст України полягає в архаїчності їх функціонального та композиційного трактування як міською владою, так і спеціалістами. Необхідність формування